

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi

Cum quadruplici Indice

Cartagena, Juan de

Coloniae Agrippinae, 1613

Homilia Vigesima sexta. Varijs expositionibus elucidantur verba illa:
Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes: quorum occasione,
tremendu[m] illud Christi elogium explicatur: Facilius est ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

rursus in Phrigiam, in Galatiam, in Troiam, in Macedoniam, & in Athenas, inde in Corinthum, in Ephesum, in Miletum, & in plures alias Achaiae & Graeciae insulas peruenit: post ad Arabes, Italiam denique ingressus est, ac Romam pro Christo sanguine post innumeras nationes euaginato diuini Verbi case expugnatas, & Christi imperio subactas, animam Creatori suo triumphans reddidit, cui sit honor & gloria in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA XXVI.

Varijs expositionibus elucidantur verba illa: *Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes: quorum occasione, tremendum illud Christi elogium explicatur: Facilius est camelam per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum caelorum: nonnullaque proferruntur aduersus diuites auctores.*

Matth. 19.

VOLENS Deipara Maria diuini brachij potentiam decantare, in tribus praecipue illam mirifice se ostentasse demonstrat, in euertenda superbiorum sapientia, in expugnanda principum potentia, in frustranda tandem diuitum suis in opibus vana confidentia: vnde primo cecinit: *Dispersit superbos mente cordis sui: ecce superbiorum sapientiam euertit: subdit deinde: Deposuit potentes de sede: ecce principum potentiam calcat; tandem subiungit: Diuites dimisit inanes: ecce vanam illorum in diuitis confidentiam frustratur, & confingit potentia diuini brachij, opibus suis illos expolians, & inanes di-*

Luc. 1.

Ibid.

Ibid.

mittens. Quia tamen in operibus Dei misericordia & iustitia praecipue effulgent, iuxta illud Davidis: *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine: ideo cum diuitibus, in quos diuina iustitia inuehitur, coniunxit esurientes, in quibus fatiurandis diuina misericordia se prodia & manifestat. Ad vtriusque tamen sententiae expositionem accedens, cum in eo quot capita, tot sint Doctorum placita, omnium illa referam, & quaedam eorum nonnihil prosequar, quia si de singulis late differendum esset, prouinciam longe a nostro instituto alienam sumeremus.*

Primam ergo expositionem tradit Episcopus Christophopolitanus, qui per diuites intelligit Angelos, qui de caelo ceciderunt; per esurientes vero iustos, qui ad caelestes eorum sedes ascenderunt: per Magnifici verba eius sunt haec: *Homines esurientes, & sitientes iustitiam, & cupientes toto conatu iustificari per Christum: & esurientes, & cum effectu, & conatu, & violentia praesentiae desiderantes illam gloriam, Christus impleuit illos bonis caelestibus, & Demones qui erant in caelo diuites per naturam, & gratiam, expectantes esse diuites per gloriam, si stetissent, & Deo paruissent, dimisit inanes, & vacuos, & frustratos in mente cordis sui, & in sua intentione: quia non solum perdidit sedem Christi, quam usurpare volebant, sed etiam sedes, quas possidebant.*

Episc. Christophol. in exposit. su.

per Magnif.

Homines esurientes.

& sitientes iustitiam,

& cupientes toto conatu iustificari per Christum:

& esurientes,

& cum effectu, & conatu, & violentia praesentiae desiderantes illam gloriam,

Christus impleuit illos bonis caelestibus,

& Demones qui erant in caelo diuites per naturam, & gratiam,

expectantes esse diuites per gloriam, si stetissent,

& Deo paruissent, dimisit inanes,

& vacuos, & frustratos in mente cordis sui,

& in sua intentione: quia non solum perdidit sedem Christi, quam usurpare volebant, sed etiam sedes, quas possidebant.

Secundam expositionem tradit Chrysostomus Lusitanus, quae licet partim cum praecedenti conueniat, partim tamen ab ea dissentit: asserit enim per esurientes intelligi Angelos bonos, qui esurierunt claram Dei visionem; in qua beatitudo consistit; per diuites vero intelligi Angelos malos, qui multis bonis tam naturalibus, quam supernaturalibus fuerunt locupletati: quia tamen Angeli boni esurierunt beatitudinem, illa fuerunt repleti, isti vero, quia in multitudine diuitiarum suarum spiritualium superbe confidebant, omnibus illis spoliati fuerunt.

Chryf. Lusitan. de verbis Domine

to. 1. lib. 8.

c. 2.

per esurientes intelligi Angelos bonos, qui esurierunt claram Dei visionem; in qua beatitudo consistit; per diuites vero intelligi Angelos malos, qui multis bonis tam naturalibus, quam supernaturalibus fuerunt locupletati: quia tamen Angeli boni esurierunt beatitudinem, illa fuerunt repleti, isti vero, quia in multitudine diuitiarum suarum spiritualium superbe confidebant, omnibus illis spoliati fuerunt.

facere, exceptis intellectu & voluntate, quæ in eis integra remanserunt quoad vim naturalem, sed & id etiam redandavit in maiorem eorum miseriam, quia quò plus penetrant infelicem suum statum, eò plus dolent, maioriq; mœrore conficiuntur: vnde verba Davidis in hunc modum illi accommodat Chrysostomus: *Et quid erit, si de hac bonorum Angelorum esurie regius propheta tunc loquebatur, cum dicebat: Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem Dominum non inveniuntur omni bono? quasi diceret, cum diuites essent, tamen eguerunt, & esurierunt; & quia in hac sua esurie Dominum inquisierunt, non diminuti sunt omni bono sed quali queso, omni bono? Sanè illo, de quo Dominus ad Moysen dicebat: Ego ostendam tibi omne bonum. Hoc est, ostendam tibi me ipsum, & illam felicitatem tibi communicabo, quæ in mei visione consistit. Hoc ergo omni bono Angeli esurientes non sunt diminuti, quia cum in sua esurie Dominum, & non se ipsos inquisierint, sicut fecerunt mali Angeli, se ipsos, & non Dominum inquirentes, ipse Dominus esurientes illos bonis omnibus implevit, bonis (inquã) gloriæ suæ, bonis beatitudinis suæ, bonis visionis suæ.*

Psal. 33.

Exod. 33.

Beuxamis in sua Harmonia super e. 1. Luc.

Tertiam expositionem refert ex Theophrasto; doctissimus Beuxamis in sua erudita harmonia, qui per esurientes intelligit Gentiles, non habentes scripturas, Legem, vel mandata, quos tamen implevit Dominus, ad Ecclesiam suam illos ducens, bonis scripturarum legis Evangelicæ, & sacramentorum opibus: per diuites verò intelligit Iudæos, multis bonis scripturarum & legis, necnon & diuinorum oraculorum responsis locupletes, quos tamen inanes & vacuos dimisit, sine Templo scilicet, sine sacrificio, sine lege, & sine sacramentis, adeò vt instar filij prodigi non vescantur nisi siliquis, hoc est, cortice tantum sacra Scripturæ, non interiori, & verò eius sensu, facti in hoc Iudæi Esu perfidiales, sicut enim ille prior natu foris venationi inserviens patris benedictionem amisit, ita

Iudæi foris vagantes, hoc est, foris in littera cortice iustitiam quærentes, benedictionem cœlestis hæreditatis amiserunt, quam tamen Iacob posteriori natu, domi remanens acquisiuit, hoc est, gentilis populus soli interiori, & spiritali sensui intendens, à Deo consequutus est. Latet quidem ad modum fumentum sub palea spiritalis, & verus sensus sub cortice litteræ, Iudæi instar beutorum animantium palea vescuntur, Gentiles verò tamquam rationis participes, spiritus frumentum edunt. Vnde Iob cap. 5. Iudæorum esuriam, & esurientiam gentilium satiritatem præuidens dixit: *Ego vidi stultum, cuius messum famelicus comedit: hoc est, vidi stultum populum Iudæorum, cuius messum famelicus Gentilium populus comedit. Id etiam ipsum spiritu prophætico præuidens Isaias cap. 65. in persona Dei hæc locutus est: Ecce serui mei comedent, & vos esurietis: ecce serui mei bibent, & vos sitietis: quasi dica: ecce serui mei Gentiles ad fidem conuersi comedent cibum corporis mei, vescunturque suavissimis Catholicæ doctrinæ epulis, & vos famem patientini vt canes; ecce serui mei gentiles bibent aquam viuam salientem in vitam æternam, ipsi bibent sanguinem meum, & vos siti aridi remanebitis. hæc eandem expositionem acceptat Nicolaus de Lyra dicens: *Per esurientes designantur gentiles, qui cum magno desiderio verbum Dei receperunt; per diuites verò legis periti, diuitis scripturarum prius repleti, quos dimisit inanes per excæcationem eorum, & falsum intellectum scripturarum in cuius figura, vt tradit D. Paulus: *Moyse ponebat velamen super faciem suam, vt non intenderent filij Israel in faciem eius: erat quidem vultus Moysis singulari gloria & splendore efulgens, sed tamen velamine contextus, manus autem eius in sinum missa, leprosa facta esse memoratur: per quæ duo aperte significantur, primum quòd Iudæi Christi gloriam, & maiestatem agnoscere renuunt, Apostolo dicente: *Vsq; ad hodiernam diem velamen positum est super****

eorum: secundum, quod ex operibus legis nullus erat à peccati lepra emundandus, id enim prænotabat leprosa Moysis manus in sinu recondita. Addunt etiam isti Auctores, per hos diuites aptè intelligi posse Hæreticos, qui ad eò se diuites gloriantur, vt se aliis omnibus, etiam antiquissimis Ecclesiæ Patribus, præferant, eis que se sapientiores sibi falso blandiantur, cum tamen reuera Catholica doctrina, solida veritate, & sacramentorum fructu omnino inanes & vacui remanserint. Vtuntur quidem sacramento baptismatis, sed adulti sine gratia illud recipiunt, vt docuit D. Augustinus: *Finissime tenet, & nullatenus dubites, sacramentum baptismatis non solum intra Ecclesiam Catholicam, sed etiam apud Hæreticos esse potest, sed extra Ecclesiam Catholicam prodesse non potest.* Imitantur etiam Sacramentarij Eucharistiam, sed vacui sunt ipsius medulla & veritate, nam licet dicant vesci & pasci corpore Christi, inania hæc sunt, cum corpus Christi sub speciebus realiter existere negent, solumque eius ymbra in Eucharistia esse agnoscant, vnde consequens est, quod sola ymbra pascantur, non veritate.

Quartam expositionem præcedenti omnino oppositam ex mente Cardin. Toleti referam, illa enim ludæis aduersabatur, hæc eos exaltat, censet enim promissionis terram fertilem & abundantem, melle & lacte manantem traditam fuisse Hebræis pauperibus, & esurientibus, vt vocat illos Dauid: *Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis defecit: ab eadem verò exclusos fuisse Idololatrias, vt sacrilegus Idolorum cultus veræ ac sanctæ Dei religioni cederet.*

Quintam expositionem nos docet Cardinalis Hugo, qui per esurientes intelligit iustos spiritualis profectus avidissimos, quibus saturitas, hoc est, repletio bonorum spiritualium promissa noscitur à Christo Domino dicente: *Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur:* hi præfigurati videntur per vasa

vacua, quæ Elisæus repleuit oleo, vt legimus lib. 1. Regum: & per altare intrinsecus inane & vacuum, quod Deus sibi fieri præcepit in Exodo: per diuites verò intelligit superbos, qui cum multis bonis se locupletes existiment, omni tamen virtute vacui sunt ad eò, vt singulis eorum Ioannes dicat: *Tu dicis, quia diues sum, & locupletatus, & nullius egeo, & nescis, quia tu es miser, & miserabilis & pauper, cæcus, & nudus.* Id contra verò accidit esurienti Dei gratiam & iustitiam, qui spiritualibus bonis à Deo repletur, vt ait Dauid: *Qui replet in bonis desiderium tuum;* vel (vt vertit D. Hieronymus) *qui replet bonis ornamentum tuum,* quibus verbis satis ostendit esuriam, seu desiderium proficiendi in sanctitate esse præclarissimum animæ ornamentum ac pretiosissimum eius monile. Si autem quæras, quæ sint hæc bona, quibus huiuscemodi esurientes replentur? arbitror dicendum cum Alberto Magno, tria illa esse, vtile, delectabile, & honestum, quorum primum est adimiculans ad meritum, secundum trahens ad desiderium, tertium perficiens ad virtutis exercitium. Primum est sicut instrumentum, quo utimur; secundum, sicut dulcedo, qua prouocamur; tertium, sicut præmium, quo remuneramur: de primo Isaias: *Ego Dominus docens te vtilia:* ecce bonum vtile: De secundo Dauid: *Delectationes in dextera tua usque in finem:* ecce bonum delectabile; ac tandem de tertio increata Dei sapientia ait: *Flores mei, fructus honoris & honestatis.* Glosa autem ordinaria per hæc bona æternam beatitudinem intelligit; vnde ait: *Qui etiam æterna toto studio quasi esurientes desiderant; saturabuntur, cum Christus apparuerit in gloria, sed qui terrenis gaudent, in fine totius beatitudinis inanes dimittentur.* Et hanc expositionem sequutus Caietanus inquit: *Impleuit eos bonis regni caelorum, quæ sunt vere bona. Rectè ait, quæ sunt vere bona, quia illa tantum solida bona censenda sunt, quæ possessoribus suis profunt semper, obsunt numquam,*

Vuuu quam,

Exod. 7.

D. Aug. 10. de fide ad Petrum cap. 10. & 39.

Tolet. super Luc.

Psal. 106.

Hugo Card. super Magni.

Matth. 5.

1. Reg. 2.

Exod. 27.

Apoc. 3.

Psal. 102.

D. Hier. super Psal. 102.

Alber. Magn. super Magni.

Isa. 48.

Psal. 15.

Eccl. 24.

Glos. ordis.

Caiet.

quam, quod aperte constat prestare non posse diuitias, honores, magistratus, dignitates, regna, & imperia, cum hæc persæpe nocuisse compertissimum sit. Hanc solidorum bonorum esuriam experiebatur Dauid, cum dicebat: *Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas.* vel (vt Hieronymus ex Hebræo vertit) *Desiderauit anima mea desiderare: quod perinde esse videtur atque illud, quod poenitenti minus dolenti præcipitur, videlicet, vt doleat, quod non dolet: ita si quis minus vehementer Deum desiderat, cupiat saltem desiderare, quomodo autem spiritualis hæc animæ esuries causetur, his verbis edocuit Cancellarius Parisien-*

Gers. Cancell. Esuries nobis necessaria est, si tantis querimus impleri bonis; esuries autem causatur ex euacuatione stomachi à noxijs humoribus: quod

*perinde est, ac si diceret: quod vt anima coelestia esuriat terrena oportet fastidire, & à terrenis affectibus eam purgare; sicut enim qui vere famelicus est, adeo esurie premi solet, vt omnia sua bona pro aliquo cibo facile commutet, vt contigit Esau, qui cum fame periret, & diceret: *En morior, quid mihi proderunt primogenita: pro pane & lentis edulio vendidit illa, vnde facer textus subdit: *Comedit, & bibit, & abiit; parumpendens, quod primogenita vendidisset: ita cui Deus communicat spiritualem illam esuriam, qua coelestia charismata ardentem concupiscit, ab omnibus terrenis affectibus se expoliat, & quæcumque pretiosa huius sæculi facile contemnit, vt coelestibus donis repleatur & saturetur.***

*Sextam expositionem lego apud egregium Auctorem Maldonarum, qui in commentario super Lucam, per esurientes intelligit egenos, & qui careat rebus temporalibus, quos non semel Deus locupletare solet, sicut è contra diuites depauperare ac bonis temporalibus euacuare, iuxta illud: *Repleti prius pro panibus se locauerunt, vel (vt Euthymius legit) *Repleti prius panibus, diminuti sunt, hoc est, effecti pauperes: & famelici saturati***

*sunt: vel (vt idem Euthymius legit) *Esurientes dimiserunt terram. Terram dimiserunt, in qua ob mercedem ærumnose fatigabantur, vel dimiserunt colere terram, atque esse amplius agricolæ, effecti nimirum terræ, atque agricolarum Domini, & diuites demum ex pauperibus, iuxta illud Psalmi: *Diuites egurrunt esurierunt, inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.* vbi Euthymius ait: *Cum nullam esse afferuerant defectionem ijs, qui timent Dominum, nunc sermone suo fidem facit docens, quomodo huius sæculi diuites famelici sunt pauperes, & fame vexati. Itaque sicut per esurientes intelligit pauperes bonis temporalibus, quos Deus ditat, ita per diuites eos, qui multis opibus affluunt, quos tamen Deus plerumque expoliare solet, & vacuos ac inanes dimittere. hos irridens Salomon dixit: *Reperi aliam vanitatem sub sole. Vnus est, & secus dum non habes, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius diuitijs, nec recogitat dicens: cui laboro, & frando animam meam bonis? Multa quidem sunt, quæ effrenatam diuitum cupiditatem compefcere deberent, ex illis tamen (quia de hoc genere argumenti latus, Deo dante, mihi disserendum est, cū de arcana Euangelicæ doctrinæ sermone institutam) solum illud diuitibus tremendum Christi elogium in medium producam, & illustrare contendam: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum caelorum huius loci varias apud Patres, & Doctores reperi expositiones, tres tamen omnium potissimas referam. Prima est Nicolai de Lyra asserentis, Christum Dominum loqui de diuitie constituente finem suum in diuitijs, cuius Deus pecunia est, vt de gulosis & voracibus dixit D. Paulus: *Quorum Deus venter est: sic autem hunc locum exponendum probat ex verbis Christi Domini apud D. Marcum, vbi postquam dixisset: *Quam difficile est confidentes in pecuniis regnum Dei intrare: immedie subdit: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam********

quam diuitem intrare in regnum Dei. ex quibus Lyranus intentum suum colligit in hæc verba: Ex quo patet, quod illud quod dicitur impossibile, diuitem intrare in regnum Dei, intelligitur non de quocumque diuite, sed de diuite confidente in diuitijs, & in istis finem constituente. consentit huic expositioni Glofa in verlinearis, dum diuitem exponit, diuitias amantem: fauet & Glofa ipsa ordinaria dum ait: Aliud est pecuniam habere, & aliud amare: Multi habent, & non amant, & multi non habent, & amant. Item alij & habent, & amant: alij verò non habere nec amare se gaudent, qui tntiores sunt, & quidem cum Apostolo dicere possunt: Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo: vnde & Salomon non ait: Qui habet? sed: qui amat diuitias, fructus non capiet ex eis: luxta hanc autem Lyrani, & vtriusque Glofæ intelligentiam, verbum illud Christi Domini, impossibile intelligitur rigorosè, cum impossibile sit saluati diuitem, dum in eo perseuecat inordinatus affectus ad diuitias, constituendo in eis vltimum suum finem.

Secundam expositionem adhibet D. Ambrosius, qui idem putat esse impossibile, quod valde difficile: cenfer autem per foramen acus portam quamdam, per quam difficulter vaide Cameli transibant, nisi onus deponebant, aut se inclinabant: verba D. Ambrosij accipe: Nolite, fratres, diuitias appellare illas, nolite eas amare, quia si serueritis illis, & cum illis peribitis. Ideo de huiusmodi diuite Iesus Christus aibi dicit: facilius est transire camelum per foramen acus, quam diuitem intrare in regnum celorum. Quæ sententia, verior, ne forte vobis consentiat, qui diuitias seculi huius aut habetis, aut queritis. Sicut enim Camelus animal, quod est tortuosum atque deforme, peruersitas ipsa corporalis per angustissimam acus cauernam præterire non patitur: ita & diuites oneratos auaritia & cupiditate sedatos, ipsa vitæ deformitas per arctam viam regni minime introire permittit. At enim idem Dominus: Arctæ, & angustia via est, quæ ducit ad vitam. Igitur

in Camelo difficultatem ingressus præstat habitudo membrorum; in diuite autem impedimentum magnitudo effectus peccatorum. Huic Ambrosianæ expositioni assipulantur D. Hieronymus, Augustinus, Chryso-
 stomus, Origenes, Euthymius, Cardin. c. 16. Isa. Caietanus, & Albertus Magnus, qui vltimi Auctores aduertunt, Ierosolymis quædam exiguas portas tempore belli factas remansisse, quæ propter eius angustias foramen acus appellabantur, per quas proinde magna cum difficultate poterant Cameli transire.

Tertiam expositionem adhibent alij, quam veriore opinatur Angelus Cælestinus, dicentes per Camelum non intellexisse Christum Dominum animal ipsū, sed funem nauis, quæ etiam Græce Camelos appellatur: per foramen autem acus significasse id, quod verba sonant, & non portam aliquam vrbis Ierosolymitanæ, & licet videatur impossibile funem illū adeo crassum per strictissimum acus foramen pertransire posse absolute, tamen possibile est, si implicata eius fila explicentur, & paulatim singula, quæ subtilia sunt, per foramen mitantur, significare ergo voluit Christus Dominus, quod sicut in hoc magna est difficultas, ingeniq; labor impenderetur, ita ingeas est difficultas, vt diues multis opibus onustus regnum celorum intrare possit, vnde oportet si ingredi velit, vt vel se, instar Cameli, exoneret, vel instar funis, in varia fila se diuidat, male quidem parva singulis creditoribus, vel pauperibus relictuens, iuxta illud Psalmi: Dispersi, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.

Vt tamen ad id præstandum facilius inducamini, audite obsecro innumera mala, quæ auaritia & cupiditas diuitibus pariunt: ea eloquenter descripsit D. Chryso-
 stomus, nam exponens verba illa Matthæi: Occurrerunt ei duo habentes hom. 29. in Dæmonia de monumentis exeuntes, seui Matth. 10. 2. nimis, ita vt nemo posset transire per Matth. 8.
 Y u u u 2 v i a m

Glof. inter-
lin. super
cap. 10.
Marc.
Glof. Ordī-
na. ibid.

Galat. 6.
Aclef. 3.

D. Ambro-
ser. in Do-
min. 8. post
Pent. 10. 5.

Matth. 19.

Matth. 7.

D. Hier. ad
Romus, Origenes, Euthymius, Cardin. c. 16. Isa.
D. Aug. lib.
quest. 84. 2.
D. Chryf.
sup. c. 19.
Matth. Ori.
gen. ibid.
Euthym.
ibid. Caiet.
ibid. Alber.
Magn. ibid.
Ang. Cælest.
super missus.
disc. 40.

Psal. 111.

viam illam: in hunc modum loquitur: *Au- rum est Dæmoniacus, in sepulchris habi- tans. Quid enim ipsum poterit ligare? Certe non timor, non quotidiana mina, non exhortatio- nes, non consilia; omnia hæc enim vincula spernit, supplicium putans esse maximum, non vivere in supplicio. Quid enim miserius aua- ro? Nam Dæmoniacus verbo Christi abactis Dæmonii liberatus est, pecunie autem servus Christo non auscultat. Nam si gehenne terror incutitur, ac inferni pæne imminere dicuntur, non credit tamen. Quis mentis compos cum huiusmodi hominibus conuersabitur? Nam mea quidem sententia cum mille Dæmonia- cis habitandum potius esset, quam cum uno, qui hoc morbo laboraret. Quando enim si- mul omnes Dæmoniaci tantum facinoris com- mittent, quantum Iudas solum commisit? Qui ad extremam iniquitatem turpi pecuniarum ardore deuictus est, pariterque omnes, qui a- uaritiam illius imitantur, quasi ferae bestie à carnis solute, cunctos homines nullo resi- stente perturbant ac lacerant? Et vincula quidem etiam his vndique coniecta sunt, iu- dicii timor, legum terror, multorum odia, ce- teraque huiusmodi, sed his ruptis, omnia per- turbant. Quod si quis hos nexu omnino ab eis auferret, tunc videres, peiore hos dæmone ac fortiore quam Dæmoniacos vexari. Fui- git videre tetrum quendam hominem, qui ab oculis ignem emitat, cui ex vtero huma- no dracones loco manuum dependeant, cuius os cauerne inftar magnitudinis sit, in quo pro dentibus acuti enses stent, ex lingua ve- nenosus sors scaturiat, venter omni fornace sit ardensior, cuncta que immittuntur, subito consumens, pedes alati, ventris quoque ipsi velociores, facies canis ac lupi, nec hominis vocem emitat, sed insuane quiddam atque terribile mugiat; is ad hæc omnia faces ardentes in manibus teneat. Mi- ra hæc forsitan vobis videntur, sed nondum digne ipsum descripsimus, sequi enim debent horum instrumentorum effectus. Itaque i- maginemur eum, obuiam factos in gulare, carnes eorum deuorare. sed quid facio? Nam hoc descripto, multo truculentior est aua- rus in omnes, vt mors inflens, omnes vt in-*

Luc. 6.

Matth. 26.

feruus deglutiens; communis hominum ha- stis, quippe qui vellet res omnium sibi arra- gare, nec finem hic facit. Verum cum vndique cupiditate cuncta collegeris, ipse etiam ter- re substantiam in aurum commutari vellet, sors ac fluuius argento optat desuere. Et si fingamus omnia illi impune licere, tunc vide- bis ipsum arrepto ense nulli parere, non ani- co, non cognato, non ipsius parentibus. hæc il- le. Est & aliud in diuitiarum copia & o- pulentia non leue incommodum nimi- rum, quod graue fastidium, anxietatem, atque molestiam parit, timorem & in- quietudinem generat; in illisque acqui- rendis labor, in conseruandis sudor ac trepidatio; in communicandis timiditas ac liuor: in perfuendis iniucunditas, im- mo acerbitas & amaritudo reperitur, cū ex terra, quæ plena spinis ac tribulis est, originem ducant, & ad eandem terram, quæ nihil aliud est quam puluis & cinis, tamquam ad vltimum finem dirigantur. De qua re egregie D. Ambrosius sic scribit explicans illa verba: *Incundita- tem fecisti cum seruo tuo Domine secundum in- verbum tuum. Multa videntur in hoc secu- lo iucunda esse, quæ non sunt, multa suauia, bona plurima. Luxuries videtur esse iucun- da, sed exhausto fit amara patrimonio. Dul- cis libido cum feruet, sed eadem horrida & execranda cum proditur. Suaves epule cum sumuntur, sed fætidæ, cum digeruntur. Bona multa in hoc seculo, dum vniuis, estimantur, quia vsui nobis sunt, vt pecu- nia, honor, aurum, argentum, possessiones, Eadem nihil possunt prodesse defunctis, hic omnia relinquimus. Quin etiam maiori dolo- re quis moriatur, cum his se fraudari copijs in- gemisit.*

Verum iam explicemus, quid Deipara significare voluerit, cum hos diuites inanes à Deo dimittendos fore prædixit. *Inanes*, ait, hoc est, à spe sua fraudatos etiam in hac vita, scriptum est enim: *Dives cum dormierit, nihil secum auferet, aperiet oculos suos & nihil inueniet.* Vel dicendum, *Inanes*, quoniam Deus extra- hens diuitias de ventre diuitis, quibus reple-

repletus erat, vacuum & inanem illum reddit, iuxta illud Iob: *Diuitios, quas deuorauit, euomet, & de ventre illius extrahet eas Deus: ubi Hieronymus: Quod inique & violenter rapuit & iniuriam, merito ei Deus pennis illius criminibus eius reddidit, & ita extorqueatur ab iniquo, quod iniuste abstulerat: idem etiam Iob alibi ait: Domum rapuit, & non edificauit eam, nec est satiatus ventris eius, & cum habuerit que concupierat, possidere non potuit. Non remansit de cibo eius, & propterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit, ardebitur, estuabit, & omnis dolor irruet super eum. Utinam impleatur ventris eius, aut emittat in eum iram furoris sui, & plantat super illum bellum suum: In quae verba idem Hieronymus ait: Cum diuitiis scilicet, & rerum omnium abundantia refertus fuerit, subito ei inuitus venit: caritatus miseria irruente, atque conclusus calamitatum claudibus. Vel dicendum, inanes, hoc est, sine radice, & sine trunco fundati, atque plantati; ac proinde repente ad omnem venti motionem corruunt, iuxta illud Isaiæ: *Equidem, neque plantatus, neque factus, neque radicatus in terra truncus eorum, repente flauit in eos, & aruerunt: & turbo, quasi stipulam auferet eos.* & Iob: *Deorsum radices eius siccantur: sursum autem atteratur messis eius: ubi Hieronymus: Deorsum radices eius siccantur, id est opera, quae in hoc seculo inueniuntur mortua, mortuisque ariditate similia; sursum autem atteratur messis eius, in futuro ritique mercedem laboris sui minime consequatur.* Vel dicendum, Inanes, quoniam non solum quantum ad animam, sed etiam quantum ad corpus, aridus & inanis iniquus diues redditur, iuxta illud Iob: *Attenuetur fame robur eius, & inedia inuadat costas illius. Deuoret pulchritudinem cutis illius, consumat brachia illius primogenita mors.* Vel dicendum, inanes, quoniam in mortis articulo iniqui diuites vacui, & inanes inueniuntur, nihil secum portantes, nisi cupidissimum diuitiarum affectum, & rerum terrenarum desiderium, iuxta illud Iob: *Diues cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, & nihil**

inueniet: & illud Psalm. *Dormierunt somnum suum, & nihil inueniunt omnes viri diuitiarum in manibus suis.* Apertient autem oculos suos in die resurrectionis, ut bene exponit Hieronymus ibidem, & nullum meritum boni operis inueniant. Vel dicendum, Inanes, quoniam omnia, quae sunt in ipsis diuitiis, & in ipso diuite inania sunt. Imò metaphora, quibus iudicium Dei aduersus diuites describitur, eorum inanitatem omnino demonstrant, ut egregie adnotauit Albertus exponens illa verba Sapientiae: *Spes impij tanquam lanugo est, quae a vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quae a procella dispergitur, & tanquam fumus a vento diffusus est, & tanquam memoria hostis vnus praetereuntes: super quae verba docet tria esse in diuitiis, & tria in diuite, & tria in iudicio diuitis, quae omnia diuitis inanitatem ostendunt: Primum in diuitiis est flos saeculi, qui arescit, ut lanugo; fastus iactantiae, qui in ampullas surgit, ut spuma; deinde amaritudo solitudinis, quae est sicut fumus excæcans oculos. Secundò in diuitibus sunt aculei spinarum, in difficultate acquirendi, & timore perdendi, quae significantur per carduum ferentem florem, qui arescit in lanuginem: instabilitasque quae significatur per aquam currentem, quia diues vndique persequitur fugientes diuitias. Tertio diuitum iudicium tribus figuris describitur, vento irae Dei, procella, & impetu: de primo Salomon ait: *Contra illos stabit spiritus virtutis, & tanquam turbo venti diuidet illos.* & Iob: *Erunt sicut paleae ante faciem venti, & sicut fauilla, quam turbo dispergit.* De secundo Ieremias: *procella ruens in capite impiorum: & Ezechiel: Ventum procellae disspat.* De tertio Iob: *consumpti sunt in impetu aquarum inundantium.* Deus igitur diuites dimisit inanes in terra: in prima mundi creatione, de qua in Genes. *Terra erat inanis, & vacua: & apud Ierem. Apexi terram, & ecce erat inanis & nihil.* Quid, quod etiam diues seipsum euiscerat, Ecclesiastico dicente: *Nihil est scelestius, quam amare pecuniam; hic enim in vita sua proie-**

Psal. 75.

D. Hierony.

Albert. Ma-
gnum sup. c. 5.
Sapientia.
Sapi. 5.

Sap. 5.

Iob 22.

Ierem. 50.

Ezech. 13.

Iob 22.

Iob 38.

Genes. 1.

Ierem. 4.

Eccles. 10.

Matth. 6. *Psal. 61.* *Isaie 29.* *Psal. 105.* *Job. 15.* *Psal. 122.* *Luce. 18.* *Luce. 6.*
 eis intima sua: quid est, intima sua? sane
 precordia sua, quia primo Domino di-
 cente vbi est thesaurus tuus, ibi est cor
 tuum, certe cum cor suum effade-
 rit in diuitias, necesse est corde vacuum,
 & inanem remanere: vnde recte Dauid
 monuit diuites: diuitie si affluant, nolite cor
 apponere.

Hanc tamen inanitatem egregiis aliis
 metaphoris nemo melius, quam Iſaias
 explicuit: Sicut somniat esuriens, & come-
 dit, cum autem fuerit expergefactus, va-
 cua est anima eius, & sicut somniat sitiens,
 & bibit, & postquam fuerit expergefactus
 lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est:
 ita certe contingit diuitibus, qui quanto
 diuitiis pleni, ardentiori affectu in eas
 feruntur, tanto diuinis muneribus, imò
 & temporalibus plerumque magis ina-
 nes redduntur. Verum demus semper
 illos in magna opulentia degere, adhuc
 vere sunt inanes, quia diuitiæ non appo-
 nuntur in loco, vbi est cupiditas. Locus
 quidem illius voluntas est, diuitiæ au-
 tem extra voluntatem sunt; vnde sicut
 nec cibis, nec potus ori non admoti, &
 in stomachum tranſiecti esuriem, & si-
 tim extinguunt, atque venter non mi-
 nus inanis, ac antea remanet, sic diui-
 tes quantumuis diuitiis pleni, vacui ta-
 men reuera sunt, & inanes. Ex quo fa-
 cile conuicere licet, diuitias non vera, sed
 falsa, fallacia, ac mendacia bona esse; pro-
 mittunt enim saturitatem, & conferunt
 esuriem, vt ait Dauid: *famem patiuntur,*
vt canes pollicentur diuiti pacem, & quietem,
& conferunt terrorem illum vexan-
tem: sanis terroris semper in auribus il-
lius: promittunt honorem, & conferunt
opprobrium, & despectionem: opprobrium
abundantibus, & despectio superbis: polli-
centur voluptatem, & conferunt dolo-
rem, quia pungunt, cum verè sint spinæ,
iuxta Christi Domini sententiam: pro-
mittunt tandem fœlicitatem, & confe-
runt lacrymas, & fletum: vt vobis diui-
tibus, quia habetis consolationem, quoniam
flebitis, in quibus verbis duplex innuitur

vaticinium, nam prædicunt fletum non
 solum in futuro seculo, sed & in præsen-
 ti, cum iam iam moribundus compellit-
 tur omnibus suis diuitiis expoliari. Hinc
 ego diuitem auarum, testacea pixidicu-
 læ angustum orificium habenti, quæ I-
 talicè *bossolotto*, Hispanicè, *alcanzia* vocitatur,
 per similem dixerim, tum quia sicut
 illa facillè pecuniam recipit, difficillè
 tamen eam reddit, propter orificij an-
 gustiam, ita diues ad recipiendas diui-
 tias manum habet porrectam, ad elargi-
 endas verò compressam; tum (quod
 præsentis argumento magis inseruit) sicut
 pixidicula illa testacea angusti orificij,
 etiam pecuniis plena non reddit il-
 las, nisi in frustra rumpatur, & frangatur,
 ita quidem diuites adeò tenaces suarum
 diuitiarum esse reperiuntur, vt quous-
 que per mortem frangantur, animam
 à corpore diuidentem, diuitiæ illorum
 haberi non possint, vnde oportet ad
 hoc, vt illa aliis prosint, instar pixidi-
 culæ eos à Deo confringi, vt dixit Da-
 uid: *Et tanquam vas figuli confringes eos,*
 qua violenta conſtractione miseri diui-
 tes præ nimio dolore flere coguntur:
 ecce mendaces diuitias risum promit-
 tentes, & non nisi fletum dantes. Qui
 igitur fratres diuites estis, pauperes &
 stote spiritu, nam cum Salomon dicat:
Bona est substantia, cui non est peccatum in
conscientia, rectè fieri potest, vt diuitiis
affluentes, pauperes spiritu sitis, sic
enim diuitiæ grata erunt Deo,
cui sit honor, & gloria in
ſæcula ſæculorum:
 Amen.

